

Առաջիկա մեկ տարում կլինի բարձր գնաճ

2014-ի երկրորդ կեսից գնաճը կվերադառնա նպասակային միջակայք

Կենտրոնական բանկի դրամավարկային ֆառակալությունը ներկայացնելով ԿԲ խորհրդի անդամ Արթուր Ստեփանյանը երեկ նշեց, որ նկատի ունենալով երկրորդ եռամսյակի առաջարկի ցուցանիշները և էլեկտրոնային տեղեկատվության հիմնարկի տվյալները, կարող էինքստիմացիա կատարել, որ առաջիկա մի քանի ամիսում գնաճը կվերադառնա նպասակային միջակայքի:

Ըստ Արթուր Ստեփանյանի՝ եթե չլինեին այդ ցուցանիշները, ապա գնաճի մակարդակը կլիներ 4 տոկոսի սահմաններում: Մինչդեռ դրանց առկայությամբ, առաջիկա մեկ տարում գնաճը կզգնվի 8 տոկոսի սահմաններում և միայն 2014-ի կեսերի կվերադառնա նպասակային միջակայքի 4 տոկոս գումարած-համար 1,5 տոկոս:

ԿԲ խորհրդի անդամը հիշեցրեց, որ Հայաստանում բարձր գնաճ՝ մոտ 11 տոկոս, արձանագրվել էր 2011-ին, բայց կառավարության և կենտրոնական բանկի համատեղ ֆայլերով որոշ ժամանակ հետո նվազեց և հասավ կանխատեսված նպասակային մակարդակին:

Ենթադրյալները կազմում են ստատիստիկական գնաճի 10 տոկոսը, հետևաբար դրանց սակագների փոփոխությունը, սլայդ դեղմում բարձրացումը, անմիջապես բերում է գնաճի: Արթուր Ստեփանյանի կարծիքով, գնաճն ավելի փոքր կլինի այն ժամանակ, որքան կա մրցակցություն, իսկ ավելի կենտրոնացված տնտեսություն գնաճի գումարն ավելի է ազդեցություն ունենալու:

Ստատիստիկական մրցակցության դասակարգման համակարգում կարևորագույնը: Սոցիալական հետազոտությունը կանխելու համար կառավարությունը ձեռնարկելու է համադասարան միջոցառումներ, այդ թվում՝ աշխատատեղերի բարձրացում:

Գնաճը համախառն ներքին արդյունքի վրա նույնպես բացասական ազդեցություն կունենա: ԿԲ կանխատեսում է, որ 2014-ին գնաճը կզգնվի 4,7-5,9 տոկոս: Այն հարցին, թե երկրի նախագահի առաջադրած 7 տոկոս սահմանը արդյո՞ք կհասնելու, նա պատասխանեց, որ կանխատեսում է, որ այդ ցուցանիշին հասնելու համար կարևորագույնը կլինի ցածր գնաճը, որը կարող է ավելի բարձր լինել՝ կախված կառավարության կողմից իրականացվող արտադրության զարգացման ֆառակալության արդյունավետությունից:

ԱՐԹՄՐ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

SOCAR-ը լիազորված է հայտարարելու...

ՎԱՏԻՎԱԿԱՆ ԱՊՐԵՅՄԱՆ

Օրեր առաջ Ադրբեջանի ղեկավարության նախագահ Ռուստամ Ալիևը հայտարարեց, որ «Եթե Հայաստանը նման խնդրանքով դիմի, ապա Ադրբեջանը կարող է ֆինանսել Հայաստանին գազ մատակարարելու հարցը»: Դրան հետևել էր Իլիամ Ալիևի աշխատակազմում արտաքին ֆառակալության ղեկավարի պաշտոնի վրա «Բերկանակազմի մեկնաբանությունը»:

«Կարող է ֆինանսել» դեռևս չի նշանակում, թե կֆինանսի, առավել ես՝ ֆինանսում է, դրա համար կան որոշակի պայմաններ:

Պետական նախարարի ղեկավարության նախագահը, որ իրականում իշխող ընտանիքի քիզնես-մենե-

ջերն է, չէր կարող այդպիսի կարելու հարցում լեզու բռնել, եթե յուրաքանչյուր բառը նախօրոք համաձայնեցրած չլիներ դասարանի հետ: Ուստի ստատիստիկայում էր ստեղծվել, որ այդ կերպ Իլիամ Ալիևը ինչ-ինչ «գաղտնիներ է բացահայտում»:

Այդ ստատիստիկայում խորհրդից SOCAR-ի երեկվա հայտարարությունը, որի շարադրանքը փոխանցեց 1news.az-ը: Այնտեղ ասված է, որ «Հայաստանը աշխարհագրորեն Ադրբեջանի հարևան երկիր է, Ադրբեջանը հարևանների հետ միշտ ամրել է խաղաղության և համաձայնության դասարաններում և դասարանում որոշ ընթացքում դա ցույց է սվել աշխարհին»:

ՏԻՄ ԷՅ 8

Ստորագրահավաքի դասարանություն Սեան Նեանյանի

Բելգիական դեմոկրատների միությունը արածել է հայտարարություն ի դասարանություն թուրքահայ մատակարարական ու գրող Սեան Նեանյանի, որը Սոսիալիստական մարտի մասին ֆունդացիայի մեքեր արտադրությունը դասարանություն է 13,5 ամիս ազատագրված: Այս մասին «Ազգը» արդեն տեղեկացրել է: Բելգիական դեմոկրատների միությունը գտնում է, որ այս ֆայլով Սեան Նեանյանը Հրանց Դիմի ման թիրախ կդառնա թուրք Երկրի միտ հրոսակների առջև, հետևաբար բելգիական միությունը կոչ է անում հայերին՝ թուրք առաջադեմ ժողովրդավար Երանակների հետ բողոքել դասավորել դեմ ու նեցունկ կանգնել Սեան Նեանյանին: Որոշեա առաջնահերթ ֆայլ արդեն հրատարակվել է բողոքի մի անակ թուրքերն լեզվով, ու սկսվել է ստորագրահավաք ի դասարանություն Սեան Նեանյանի: Ովքեր ուզում են ծանոթանալ անակին ու միանալ ստորագրահավաքին, կարող են այցելել հետևյալ կայքը՝ <http://gercek-inatcidir.blogspot.be/2013/05/sevanisanyan-yalniz-degildir.html>:

Իրան.

Երկուսը հեռացան

Իրանի նախագահության բարեփոխական թեկնածու Սոհանմեդ Ռզա Արեֆը հայտարարել է, որ ինքը դուրս է գալիս մրցակազմից: Փոխնախագահի դասարանը գրադեցնող Արեֆի խոսքերով, ինքը իր թեկնածությունը հանել է բարեփոխականների առաջնորդներից մեկի՝ Սոհանմեդ Խաթամիի խնդրանքով: Հունիսի 10-ին հայտարարեց, որ նախագահական ընտրությունները լինելու է ես մեկ թեկնածու՝ խորհրդարանի նախկին նախագահ Գոլամ Ալի Խադրոդ Ադեյը, որը Իրանի հոգեւոր առաջնորդ Ալի խանենեիի մեծավորներից է: Նախագահական ընտրությունները տեղի կունենան հունիսի 14-ին: «Ամերիկայի ծայր» ռադիոկայանը մեքերում է հարցումների սվայներ, որոնց համաձայն ընտրություններում հաղթելու առավել մեծ հնարավորություններ ունի Իրանի միջուկային ծագրի վերաբերյալ գլխավոր բանակցող Սաիդ Ջալիլին, որը հայտնի է իր արտաքին ֆառակալական «կոնց» հայացքներով:

Թափախի «Գեզի» այգին եղել է հայկական Սուրբ Հակոբ գերեզմանոցի սարածի

1919-ին այնտեղ է կառուցվել Մեծ եղեռնի առաջին հուշարձանը

ՎԱՏԻՎԱԿԱՆ ԱՊՐԵՅՄԱՆ

Երեկ առավոտյան Սամբուկի Թափախի հրադարակի «Գեզի» գրոսայգում ցուցարարները վերստին բախվեցին ոստիկանության հետ: Բողոքողները կրեցին հանդարտություն, ոչ էլ կհանդարտվեն, որքան էլ վարչապետ Երդողանն այսօր ընդունի բողոքի ցույցերը համակարգող «Թափախի դասարանի» ղեկավարներին: Խնդիրը այգու հասանք ենթակա ծառերը, այսինքն՝ բնադասարանությունը չէ, այլ աշխարհիկ ֆեմալականների հակազդեցությունը իսլամական կառավարությանը, որը դրսևորվում է վարչապետ Երդողանի Թափախի հրադարակը վերակառուցելու նախագծի շուրջը:

Ցուցարարները չեն հաճավում հրադարակում Աթաթուրքի անվան մատակարարող ֆունդելու և այնտեղ դասարանական «Սելիմիե» գրոսայգի վերակառուցելիս նաեւ մզկիթ կառուցելու մեքեր հետ,

հակառակ դրան՝ վարչապետ Երդողանը համառում է: Հարկ է նշել, որ այսօր Աթաթուրքի դասարանի առաջնորդը Երդողանին համար որոշեա ժամանակապահ օգտագործելով գերեզմանաբար:

հայկական Սուրբ Հակոբ գերեզմանոցում ու հարակից խոր վիրաք ելեղեցին, բարեկարգման համար որոշեա ժամանակապահ օգտագործելով գերեզմանաբար:

ՏԻՄ ԷՅ 4

Կրեւ Դիլիջանի միջազգային դորոցի նախագծին արտնություններ սալու շուրջը

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Դիլիջանի միջազգային դորոցի ծագրի Երանակում հարկային և մատակարար արտնությունները սրամարտելու հարցի ֆունարկման Երանակայինությունը երեկ բավական թեժ ընթացք ունեցավ Ազգային ժողովում:

Բայց նախ ավելի մանրամասն ներկայացնենք, թե ինչ է այս ծագրը՝ օգտվելով ՀՀԿ-ական դասարանավոր Սամվել Ֆարմանյանի ելույթից: Միջազգային չափանիշներով այս դորոցում սովորելու է 13-19 տարեկան 650 աշակերտ: Այդ թիվը միայն 2017 թվականին է ձեւավորվելու, 4 տարվա ընդունելության ֆունդունների արդյունքում: Եկող տարի առաջին ֆունդունների ընթացքում 90 աշակերտ է ընդունվելու: Աշակերտները լինելու են ԱՊՀ, Եվրոպական, մեքավորարեւելյան, արե-

ւելասիական շուրջ 30 երկրներից: Երկու կրթական տարբեր ծագրեր են իրականացվելու, առաջինը՝ 13-16 տարեկանների համար միջազգային կրթական սերիֆիկատի, երկրորդը՝ բա-

կալավրիաի նախահամալսարանական կրթության սերիֆիկատի սրամարմամբ: Սովորողների միայն 10 տոկոսն է լինելու Հայաստանից: 30 տոկոս կկազմեն սփյուռքահայ երեխաները,

հայաստանաբնակ աշակերտների 70 տոկոսն անվճար սկզբունով է սովորելու: Լավագույն աշակերտները կօգտվեն դրամաբանությունից՝ ուսումն արտնություններում Երանակայինությունը: Դորոցի գործառնական ծախսերը տարեկան 20 մլն դոլար են կազմելու, որի 15 միլիոնը հենց Դիլիջանում կծախսվի: Ծագրին արժե 550 մլն դոլար՝ 150 մլն ժամանակ, 400 մլն գործառնական, կրթաբուժական և հետագա զարգացման ծախսերն են:

Ծագրի այս փուլում արդեն ծախսվել է 20 մլն դոլար, իրականացվել են դորոցի կառուցման նախադասարանական աշխատանքները, ձեւավորվել է դորոցի միջազգային խումբ, որտեղ Դիլիջանի վարդանյանից և նա ընտանիքից բացի՝ մեքերաված են նաեւ այլ հայտնի անուններ:

ՏԻՄ ԷՅ 2

Վահե Էնֆիաջյանը՝ ադրբեջանական ստերիս դասասխանելու մասին

ԲՀԿ-ական դասախոս Վահե Էնֆիաջյանը երկ Ազգային ժողովի հայաստանյայտի մասին անդրադարձավ օրեր «օկուպացված սարածների» դիմաց հայկական կողմից փոխհասուցում դադարեցրելու վերաբերյալ հայցին (իր) Միջազգային դատարան, որի վերաբերյալ սեղեկավորությունը դուրս է եկել նախ Ադրբեջանի փոխվարչապետ ուն Ֆասանլից: Էնֆիաջյանը նշեց, թե հայկական կողմը սովոր է ադրբեջանական աղաքեղեկական մեխանիզմների եւ ընդհուպ նախագահ Ալիեւ կառավարման օղակների սարած կատարյալ ստերիս: Բայց նաեւ՝ այս միջադեպը ցույց է տալիս, որ ադրբեջանական հակահայկական ֆարզական մեխանիզմը նոր ձեւակերպ է սկսում աշխատել, ու այդ գործընթացը դեկավարվում է հենց Ալիեւի կողմից: Ըստ այդ ֆարզչության՝ Հայաստանից ակնկալվող բռնագանձվելիք գումարը նախնական հաշվարկներով 300 միլիարդ դոլար է կազմելու: «Նողկալի գործընթացը դառնում է ավելի զարեւի, երբ Ադրբեջանի փոխվարչապետն արհայտում է, որ ադրբեջանցիներն այնքան մեծահոգի եր, որ այս ֆայլին չէր գնում՝ սղախելով հայկական կողմի՝ Ղարաբաղյան հարցի շուրջ կոնկրետ գործողություններ:

Էնֆիաջյանը այս համատեքստում է դիտարկում ադրբեջանական ֆարգականությունը բնորոշ ֆայլը, երբ նավթային ընկերության նախագահը հայտարարեց, թե դասրաս է գազ մատակարարել Հայաստանին, եթե վերջինս նման խնդրանքով դիմի Ադրբեջանին: Կարելու է միջազգային մարտահրավերներին արժանի հակահարված տալու եւ դիվանագիտական գրագե ֆաղափարներով վարելու անհրաժեշտությունը՝ Էնֆիաջյանը հարցրեց. «Արդյոք մեր երկրի արտաքին գերատեսչությունն աղեկված ֆայլեր է ձեռնարկում կատեցնելու եւ միջազգային հարթակում դասասխանելու ադրբեջանական գործընթացին, թե՛ ինչդեպ Բանիլ Սաֆարովի դեղմուն եղավ, երբ հայկական կողմն ինացավ արտահանման մասին միայն այն ժամանակ, երբ Սաֆարովն արդեն Բաֆվում էր: Ինչո՞ւ են խցանված դիվանագիտական խոդակներն ու ովե՞ր են մեղավոր դրա համար», եզրակացնելով, թե անհրաժեշտ է, որ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարությունը ժամանակին եւ ճիշտ ֆայլերով դասասխանի թուր այն միջազգային ազդակներին, որոնցից յուրաքանչյուրը կարող է լուրջ վնաս գերկայացնել մեր երկրի համար»:

Ամ հայաստանյայտի մի ֆանի ղրոբլեմ

Երկ Ազգային ժողովի հայաստանյայտի մասին մի արք հեարքրական ելույթներ են ցեցին: ԲՀԿ-ից Կարյան Ավազյանը հայտարարեց, որ կա հսակ դայանավորվածություն Կրասանի եւ Հայաստանի խորհրդարանների, մասային ծառայությունների եւ Ջավախի ներկայացուցիչների միջեւ՝ սահմանային կետում ջավախահայերի հեծազած հարկային բնույթի խնդրեր լուծելու համար հանդիմելու եւ ԲՆԱԿԵԼԻ լուծումները: ԲՀԿ խմբակցության ղեկավար Արմեն Ռուսամյանը Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեում Հայաստանի նախագահության դարազայում կարելու համարեց ԼԴՀ հարցում Հայաստանի դառնական եւ խորհրդարանական դիվանագիտության մոտեցումների ձգարումը: Այդուհի հսակեցում չի կատարված եւ այս ուղղությամբ համակարգված գործունեություն, ըստ Ռուսամյանի, չի իրականացվում: Եվ առաջարկներ արեց. «Եւաաաա, որ եւս-ն լիարժեք ձանաչի Միսսիկի խմբի՝ այս հարցում միակ միջնորդական առաքելության իրականացումը լիազորությունները, եւս-ն ԼԴ-ի վերաբերյալ հարց ԲՆԱԿԵԼԻ ԼԴՀ ներկայացուցիչ ներկայություն աղախովի, եւս-ն աղախովի ուժի կիրառման բացառման եւ իր հոչակած արժեքների գերակայության իրագործումը եւ աղա՝ ֆաջալերի հավանաբարան երեք կողմերի՝ վե-

րահաստեղ Բիբեկյան համաձայնագիրը եւ կնեղ չհարձակման դայանագիր: ՀԱԿ-ից Սեֆիան Դեմիրձյանը կոչ արեց՝ «Ջարգչության փոխարեն թող վարչախումբը սարակական հարցեր լուծի», եւ հրատաղ համարեց ԲԵԱՅԼԻԳԱԽԻԼԻ համակարգի աղանդնաժումը: «Ժառանգությունից» Ռուբիկ Հակոբյանն անդրադարձավ Գրիսի դեղմունքին՝ այդ առիթով ընդգծելով, թե Հայաստանում հրամայական է միլիարդազգային դեմ դայարելը: «Ինչո՞ւ չեն գինաթափում», հարցրեց՝ եզրահանգելով, թե կամ դեղմունքները չի կարողանում գինաթափել, կամ դեղմունքները ձեռնու եւ, որ հասարակության այդ երես ունեցա գեմբ եւ աղաթեկի ֆաղափարներին: Գուրե օրենքը կիսացնել, ֆանի ու մարդիկ կան, որոնք գինված են եւ գորբեր կարող են հանել իրար դեմ, եթե «նազբուրկա» անել է ղեթս:

Մ. Իս.

1-ին էջից
550 մլն դոլարի այս ներդրումային նախաձեռնությանը դասգամավորներից ոչ ոք դեմ չէր, ուղղակի ընդդիմադիր խմբակցությունների ներկայացուցիչներն անհանգստանում էին, թե մանրամասն ծրագրի եւ ժամանակացույցի բացակայության դարագայում անհասկանալի է արտությունների սրամարդումը, մասնաճում էին փողերի վազման ղիսկ, կրթական բաղադրիչ բացակայություն նախագծում, լեգ-

լեգվով կրթության՝ օրենսդրական դախանջի Երանցման առումով. «Եթե ծրագիր չկա՝ ֆնարկում եք որ ի՞նչ անեք...», ասաց: ՀԱԿ-ից Արամ Մանուկյանը կրթական բաղադրիչ բացակայությունը մասնաճեց. «Բերեք կրթական դրոեկտ» հավանություն անեք»: Չմայած զգացվում էր, որ դախիճում ներկա ԲՀԿ-ական գործարարներն էլ խանդ ունեին, որ արեքրյա գործարարի է քիզնե արտություն սրամարդում, բայց դա բացահայտ չէին արսա-

վերահսկի: Բայց երկում ներումները դակասում են, կառավարությունը ղեթ է հայթայթի այդուհի ծրագրեր՝ գոնե աշխատեղ կատեղվի, հարկ կնեմի սեղական բյուջե: «Երբ ներումներ հեք կլինի՝ նսեմեք, ֆնարկեմք, որ արտություն չեանք», ասաց: Եվ կոչ արեց դասգամավորներին՝ եթե ունեն այդ կարգի ծանոթ ներդրում, որ դասրաս են Հայաստանում թեկուզ 100 միլիոն դոլարի ներդրում անել, դիմեն կառավարությանը:

Կրբեր Դիլիջանի միջազգային դորոցի նախագծին արտնություններ տալու Եուրջը

Վի օրենքի Երանցում, առաջարկում հարցը հեաաձեղ, միջեւ մանրամասն ծրագիր ներկայացվի: Դան Բազրայանն ասում էր՝ ո՞նց եք 80 միլիոն դոլարի արտնություն սրամարդում անծրագիր «ավանսյուրային»: «Ժառանգություն» Ռուբեն Հակոբյանն նուսում էր՝ ղուսական ինեղեկտալ Երանակում հարգանք վալելոլ Ռուբեն Վարդանյանին անձամբ վասախում է, բայց ... Հայաստանում գործող մեխանիզմները վասախելի չեն: Արաքե Գեղամյանը նեղանում էր՝ ղեթս չէ անեոնրհակալ զսնվել այն մարդկանց նկասմամբ, ովբեր այդուհի ծրագրեր են հայթայթում Հայաստանի համար:

հայտում: Այնուս ու ԲՀԿ-ից կառավարության նախաձեռնությունը ողջ մեթոլ դառեղանեցին Վարդան Ավազյանն ու արսախերթ ելույթ ունեցած Դուլիկ Աբրահամյանը. «Երկրորդն ցույց սվեք, որ 550 մլն դոլար է ներդրելու էս երկրում՝ չկա... Հայ, սեսաբ բերելու են, փող են վալու, դեկալ, հերի է», բարկացավ Ավազյանը՝ նեղելով, որ 380 հազար դոլարի ներդրում է եղել ընդամենն անցած սարվա ընթացում, եւ կոչ անելով հավանություն տալ գրավիչ նախագծին, որով Դիլիջանը կդառնա միջազգային կրթական կենտրոն, բազմաթիվ աշխատեղեր կատեղվեն: Արսախերթ ելույթ ունեցալով՝ Հ. Աբրահամյանը զարմանք հայեցեց սեստությունից սեղյակ մարդկանց ելույթների ֆնադասական ԵԵՏարդումների առումով. ֆնադասեղ ղեթս է, բայց չափի մեջ, կարծես թե ներդրումներ հեք է երկրում, իսկ արդյունավեա նախագծին, ըստ նրա, ԱԺ-ն դարսավոր է հավանություն տալ: Չմայած ասաց նաեւ, թե իմն էլ կուզեմար, որ ծրագիր լինեք, իմացվեք՝ ի՞նչ Երանարական մյութեր են բերվելու, որը հեաազայում ղեթեկամուսների կոմիտեմ ղեթս է խիս

Հիմնական գեկուցող Սուրեն Կարայանը իր ամփոփիչ ելույթում նորից նեցե ծրագրի առավելությունները. Դիլիջանում կլինի սարածաԵրանային միջազգային կրթահամալիր, որը սեղսեմբերին կմիանա համաԵրահային լավագույն ոլեղեղերի ցանկին, հայաստանցի եւ սփյուռքահայ երեխաները անվճար ուսուցման հնարավորություն կունենան, 60-70 մլն դոլար կներդրվի սարածաԵրանային ենթակառուցվածներում, Դիլիջանում թասրոն կիմնվի, այգի կբարելավվի, զբոսաԵրությունը կգրգանա, սեղական բյուջե կմեցեն սարեկան 400-500 մլն դրամ հողի հարկն ու գույնահարկը, հինգ-վեց միլիարդի չափով գնումներ կարվեն սարածաԵրանում, երկու հազար աշխատեղով կավելանա զբաղվածությունը: Ռիսկերը գրո են: Ու Հայաստանի նախագահի եւ ԲՀԿ-ի ծրագրով է, որ 100 մլն դրամից ավելի ներդրում անողներին ԲՀ-ում հարկային արտնություններ կսրամարդվեն: Կարելի է ասել, որ ԵԵՏ ու ԵԵԶ-րավ ծրագիր է իրականացվելու, եւ Ասված տա, որ դասգամավորների մասնագիտությունները չառարկայանան:

ԲՀԿ-ական Միհայել Սեֆյանյանը, որ հարակից գեկուցող էր ու մի օր առաջ հանձնաժողովին դրական կարծիք էր ներկայացրել, երեկ իր մասնագիտությունները եւս հայեցեց՝ կառավարությունից հալեցակարգ ու ծրագիր ուզեց, աղա եւ մասնագիտեց, թե այժմ դորոցի սասնմեկ հեկսուր զբաղեցնող տարծրը հեա ութունուս է լինելու, կողմը Դիլիջանի ազգային դարկն է, ինչի՞ հաքվին: Բայց եւ համաձայն էր՝ ծրագիրը բավականին առաջ է մղելու Հայաստանի ներդրումային վիճակը: ՀՀԿ-ական Արսակ Դավթյանը նախաձեռնությունը անվանեց ներդրումային ծրագիր՝ անեմանմայում արժեք կրթության ուլոսում, ու ղեթս չէ հիմա կրթական մանրամասն ծրագիր դախանջել լիցեոնդա տալուց կրթական ծրագրերը եւ կֆնարկվեն: ՀՀԿ-ական Արծվիկ Միսայանը համաձայն էր, որ Հայաստանն ունի որակյալ կրթություն կազմակերպելու ինեղեկտալ ներուժ, եւ որեւէ մեկը դեմ չէ ծրագրին, սակայն մասնագիտություններ հասցեագրեց սսամալիք կրթությունը Հայաստանին ծառայեցնելու երաքիսներին, օսար

Միջգերատեսչական հանձնաժողովի նիստում

Ազգային անվանագրության խորհրդի ֆարուղար Արթուր Բաղդասարյանի նախագահությամբ սեղի է ունեցել Հայաստանի Հանրապետության ռազմական արդյունաբերության համակարգի բարեփոխումների եւ զարգացման հայեցակարգի ու դրա դրույթների իրականացման նախագծի ընդունված միջոցառումների ծրագրի իրականացման հարցերով միջգերատեսչական հանձնաժողովի անդամիկ նիստը: Միջգերատեսչական հանձնաժողովը սեղեղվել է ՀՀ նախագահի ս.թ. աղրիլի 30-ի կարգադրությամբ: Նիստի բացման խոսուս Արիս ֆարուղար Արթուր Բաղդասարյանը նեցե. «Նիստում ֆնուրյան կառ-

նեմբ եւ կիսակեցնեմ առաջիկա խնդիրներն ու անեղիքները, կնախաճեմք կառավարության կողմից հաստատված ռազմարդյունաբերական համալիրի բարեփոխումների ծրագրի միջոցառումների իրականացման աշխատանքները: Այս հանձնաժողովը ունի ֆաղափական, սեսեկան եւ սոցիալական, եւ որ անեմակարելու է, մեր երկրի անվասնագրության աղախովման սեսանկյունից առանձնահատուկ նեանակություն: Ոլոսը բավականին բարդ է, բազմաթիվ խնդիրներ կան կուսակված, նաեւ բազմաթիվ ուղղություններով կա կատարված մեծ աշխատանք, բայց մեր հանձնաժողովի նախագեղ ղեթս է լինի, որ-

դեադի կարողանամ ռազմական արդյունաբերության խնդիրներին տալ նոր հայացք, առաջարկեմք նոր լուծումներ, նեգրավեմք նաեւ մեր դեաական կառավարման մարմինների ներուժը՝ ռազմական արդյունաբերության ոլոսում դրական զարգացումներ աղախովելու համար: Սա նաեւ հանրապետության նախագահի հսակ դիմորոումն է, եւ այս հանձնաժողովը վճռական է լինելու համախմբված աշխատելու եւ լավ արդյունքներ ունեցալու համար»:

ՀՀ կառավարության որոումամբ հաստատված՝ ՀՀ ռազմական արդյունաբերության համակարգի բարեփոխումների եւ զարգացումների հայեցակարգից բխող միջոցառումների ծրագրի կատարման ընթացքը: Նիստում ընդունվեց որոում հանձնաժողովին կից ձեաավորել մեսաղես գործող ռազմատեխնիկական եւ գիտահեազոսական խորհուրդ՝ կազմում ընդգրկելով բարձրակարգ գիտնականների, հեազոսական-կոնսրուկտրական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներին, փորձագեա-մասնագեաներին: Հանձնաժողովը ֆնարկեց կազմակերպության այլ հարցեր եւս: ԱԱԽ մամուլի ծառայություն

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԻԲ Բարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 0010, Հանրապետության 47
e-mail: azg@azg.am, azg2@aminco.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՅԼՎԻԲ ԱԽԵՏԻՅԵՆԱՆ hեռ. 060 271117
խմբագիր
ՊԼՈՐՅՈՐ ՅԼՎԻԲԵՆԱ hեռ. 060 271113
Հաշվապահություն (գովազդ) hեռ. 582960
060 271112
Լրագրողների սեմեակ hեռ. 060 271118
Համակարգչ. ծառայություն hեռ. 060 271115
Ենթոբեալ լրահաաալ ծառայություն
hեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային Եարաածիլ՝ «Ազգ» թերթի

Թերթի միլեթի մաբողջական թե մասնակի արսատումները տղագիր մամուլի միջոցով, ռաղիոհեռուստատիւթամբ կամ համազանցով, առանց խմբագրութեան գրաուր համաձայնութեան խսիւ աղեկում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրատումի մասին օրենքի: Նիլթերը չեն գրախոսում ու չեն վերադարձում:
Գ տառով յորդանեմերը գովազդային են, որոնց բովանդակութեան համար խմբագրութիւնը դասասխանատութիւն չի կրում:

“AZG” Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

Բաղախառն երդմասկալությունը

Ձեռքը «Երեւանում սեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքին դրած՝ Երեւանի քաղաքապետի Սարգսյանը երեկ երդվեց քաղաքապետի լիազորությունները իրականացնելու ընթացքում դաշտանել 33 Սահմանադրությունը, օրենքները, Երեւանի ավագանու որոշումները, ազգավորեն եւ բարեխղճորեն կատարել Երեւանի քաղաքապետի լիազորությունները, ծառայել Երեւանի բարգավաճմանն ու գործել ի բարօրություն նրա բնակիչներին: «Պարտավորվում եմ հոգսով և մարտադրական կամքով կատարել իմ պարտականությունները, ինչպես նաև իմ կարողություններս օգտագործել քաղաքի բարեփոխման և բնակիչների կյանակազմակերպման համար:»

Քյոնիգսբերգի քաղաքապետը, ծառայել Երեւանի բարգավաճմանն ու գործել ի բարօրություն նրա բնակիչներին: «Պարտավորվում եմ հոգսով և մարտադրական կամքով կատարել իմ պարտականությունները, ինչպես նաև իմ կարողություններս օգտագործել քաղաքի բարեփոխման և բնակիչների կյանակազմակերպման համար:»

Քիչեցնենք, որ Սարգսյանը քաղաքապետի լիազորությունները ստանձնել էր 2011-ի նոյեմբերի 15-ին: Մայիսի 5-ին կայացած ավագանու ընտրությունների ժամանակ 3 անգամ քաղաքապետի պաշտոնը զբաղեցրել էր Սարգսյանը, որը 2006 թվականին ընտրվել էր քաղաքապետի պաշտոնում: Այս անգամ ավագանու կազմում են նաև ԲՀԿ եւ «Ժառանգություն» կուսակցությունների ներկայացուցիչները: ԲՀԿ ներկայացուցիչները երեկ ներկա էին երդման արարողության արարողությանը, իսկ ժառանգականները՝ ոչ: Նրանք հայտարարել էին, որ չեն ընդունում քաղաքապետի ընտրությունները, ու նույն ժամին, երբ Սարգսյանը երկրորդ անգամ քաղաքապետի պաշտոնում էր ստանձնում, ժառանգականները Ազատության հրապարակում միջին դասի անսուլիսի կազմակերպեցին: Զենադատելով ընտրությունների արդյունքները՝ նրանք միաժամանակ հայտարարեցին, որ կլինեն ժողովրդի խիղճը ավագանու նիստերում: Ն. Ն.

73-ամյա Սերյոժա Պողոսյանը բնակվում է Սոփիական մի անմարդաբնակ տարածքի անբարձր վազոն-սնակում: Սերյոժա Պողոսյանը աշխատանքի վերադառնալուց 2-րդ խմբի հաշվառման եւ թուղթագրման: Սի ֆանի օր առաջ նա դիմել էր «Ազգի» խմբագրություն իր խնդիրները բարձրաձայնելու եւ իրավունքներ վերականգնելու խնդրով:

Սերյոժա Պողոսյանը նախկինում բնակվել է Ուկրաինայի Լվով քաղաքում, որտեղ աշխատել է որդես մթերային աղանդների բազայի վարիչ, ավագ աղանդա-

ղանում է ընթացիկ սեղանի վրայ կացարանը, որը վազոն-սնակ է, եւ այստեղ ծնվում է նաև Ս. Պողոսյանի երրորդ զավակը: Բայց ֆիչ ժամանակ անց Ս. Պողոսյանի ընթացիկ սեղանը է անախորժություն: Կինը դավաճանում է նրան, հետո անուսանալով ծնվում են, ու նույնիսկ դասարանում կինը հայտարարում է, որ առաջին երեխայի հայրն ուրիշ մարդ է: Դասավորի որոշումներ փոքր տղային՝ Տիգրանին հանձնում են հոր խնամակալությանը, իսկ մյուս երկու երեխաներին՝ մոր խնամակալությանը:

այանը մեծել է՝ «չցանկանալով դավաճանի դերում հանդես գալ»:

Կենցաղային անմխիթար ժամանակների դասարանում նա որդուն սեղանի վրայ է Կոստյի մարզի SOS գյուղ, որտեղ տղան մնում է 2 տարի, հետո սեղանի վրայ վաճառորդի թիվ 1 խնամի կենտրոն:

2007-ի մայիսին Ս. Պողոսյանը Սոփիական քաղաքապետի պաշտոնում էր ժամանակահատվածում, որ հողամասն իրեն վարձակալության տակ չէր կարող, ֆանի որ գտնվում է արտադրական գոտում: Հաջորդ քաղաքապետին Ս. Պողոսյանը

Սոփիական մի բնակչի դասնություն

գեթ եւ այլն: Նշանակվելով աշխատելու Հայաստանում՝ Սերյոժա Պողոսյանը դուրս է գրվում Լվովի գրանցումից ու սեղանի վրայ Հայաստան կնքելով ժամանակագիր, որ այստեղ ստանալու է 3-սեղանական բնակարան: Սերյոժա Պողոսյանը սկզբում բնակվում է Սոփիական գրանցվելով ծնողներից նվիրատվություն ստացած սեփական տանը ու արտադրական աշխատել: «Սակայն ամիսը մեկ գնում էի Լվով, փակում բոլոր իմ հաշվառումները, ստանում մոր առաջադրանքն ու գալիս Հայաստան», ասում է Սերյոժա Պողոսյանը, որի կինն էլ Սոփիական ունեցել է միսեյականոց բնակարան: Սակայն 1988-ի Սոփիականի երկրաշարժը նրա տունն ամբողջությամբ հողին է հավասարեցնում, իսկ կնոջ բնակարանը թողնում կիսաբանդ:

Սերյոժա Պողոսյանը դասնում է, որ երկրաշարժից հետո Լվովից, Կիեվից, Լեհիստանից ու Մոսկվայից նրան առաջարկել են գնալ այդ քաղաքներից մեկն ու մեկը եւ այնտեղ ստանալ 3-սեղանական բնակարան: «Սակայն ես իրաժարվեցի, ֆանի որ հանգիստ խոչընդոտում էր կարող երկրաշարժի ժամանակ իմ հարազատներից ավելի քան 30-ը, իսկ անբարոք սնից 5 մարդ մահացել էին»:

Սերյոժա Պողոսյանը որոշ ժամանակ անց կնոջն ու 2 անչափահաս երեխաներին ուղարկում է Լվով, իսկ ինքը որոշում է մնալ Սոփիական՝ իր լուսնային ղեկավար Սոփիականի վերականգնման աշխատանքներում: Իսկ 1992 թվականի հունիսին Սերյոժա Պողոսյանը ստանում է ժամանակավոր կացարան Սոփիական, ու կար-

1999-ի հոկտեմբերին բնակարան ստանալու համար Սերյոժա Պողոսյանը դիմում է Սոփիական քաղաքապետ Սուրեն Ավետիսյանին, որն էլ նրան հերթագրում է 20-րդ համարում, սակայն հենց հաջորդ օրը ավտոկոտորի դասարանով քաղաքապետը մահանում է: «Ու այդ օրվանից հետո սոփիականներն արդարություն ու մեր իրավունքների դաշտանություն չենք տեսել», նշում է Ս. Պողոսյանը, որի ֆանի վրա ծնվում է հիմա կառուցված է «Կենտրոն-1» բնակելի թաղամասը: «Իմ բոլոր հարեաններին բնակարաններ սվեցին արտադրող, բնակարան ստացան նույնիսկ նրանք, ովքեր Սոփիականի բնակիչներ չէին: Սակայն ինձ ու անչափահաս որդուս չսվեցին, եւ հերթագրված 20 համարից ինձ հասցրին մինչեւ 164 համարը»:

Ս. Պողոսյանից 2004-ին թաղապետը նույնիսկ հողի հարկ է դրահանգել նրա վազոն-սնակի անմեծակ հողամասի համար: Սակայն Ս. Պողոսյանը հարկը չի վճարել ու դիմել է քաղաքապետին խնդրով, որ հողատարածքը վարձակալական հիմունքով սան իրեն: «Բայց մինչեւ 2006 թվականը ոչ բնակարան սվեցին, ոչ էլ հողամասը վարձակալելու որոշումը եղավ»:

Սփողված Սերյոժա Պողոսյանը դիմել է զանգվածային լրատվամիջոցներին, որոնք գրել են նրա կեցության ժամանակների մասին ու նրա կյանքի դասնությունը, ինչից հետո արտասահմանից նրան առաջարկել են որդու հետ սեղանի վրայ վարձակալության համար այնտեղ հովանավորների օգնությամբ, սակայն Սերյոժա Պողո-

նույնիսկ դիմում է նույն՝ հողամասը վարձակալելու խնդրով, ստանում նրանից հավանություն, սակայն Սոփիական քաղաքապետի աշխատակիցները Ս. Պողոսյանին առաջարկում են հողատարածքը դնել աճուրդի, որից հետո ինքը լիցենզիա է մուծել մեկ միլիոն դրամ ու այդ ժամանակ հողատարածքը կտեփականացնուրեն նրա անունով, հակառակ դեմքում՝ երբ նա բնակարան ստանա, իրեն վազոն-սնակից ու հողատարածքից կհանեն ուժի միջոցով: Դրանից հետո Սոփիականի բնակիչ Պողոսյանը դիմում է ՀՀ նախագահի աշխատակազմին, սակայն խնդիրը դաժնալ մնում է չլուծված: Իսկ 2012-ի մարտի 28-ին, երբ Սերյոժա Պողոսյանը գալիս է Երեւան, ու 2 օր անց վերադառնում է Սոփիական, իր սնակը, գտնւմ ու խորհանցում գտնում է այրված:

Հիմա Ս. Պողոսյանը ստանում է 41 հազար դրամ թուղթ, որի կեսից ավելին տալիս է իր անհրաժեշտ դեղերին: Երկրորդ օգնություն ստանալու ակնկալիքով նա դիմել է Սոփիականի քաղաքապետին, արտակարգ իրավիճակների նախարարին ու համարապետության նախագահի սիկնոցը, բայց ասում է, որ իրեն միայն 30 հազար դրամով օգնել է Սոփիականի քաղաքապետը:

Թշվառության ու աղքատության մեջ հայտնված Սերյոժա Պողոսյանը ակնկալում է, որ գերատեսչությունները կհասկանան իրեն, կհասկանան, թե ինչպիսի ծանր դրության մեջ է հայտնվել, եւ կցուցաբերեն ժամանակավոր օգնություն: Բ. Պ.

Պատիվների վրա ննջածները

Մարգարեարարում հայտնի խոսք կա՝ «Ավելի դժվար է չեմոփոնությունը դաշտանելը, քան չեմոփոն դառնալը»: Տրամաբանությունը հետեւյալն է, երբ չեմոփոն չես, խաղում ես այնպես, ինչպես կարող ես խաղալ, ու եթե ամենատեղում ես խաղում, չեմոփոն ես դառնում: Բայց երբ խաղում ես չեմոփոնի կարգավիճակով, ուրեմն իրավունք չունես թույլ խաղալու, ու դեմք է վերահաստատման անհնարելի լինելը: Հետեւաբար, չեմոփոնների աշխատանքը չի ավարտվում դափնիներով, ավելի մեծ նվիրվածություն է դաժնում դափնիներից հետո:

Նույնը՝ դասերազմում: Ավելի դժվար է հաղթանակը դաշտանելը կամ հաղթող մնալը, քան հաղթելը եւ հաղթող դառնալը: Ոչ մի դասերազմ մեզ այսօր հերոս չի սվել, որքան դարաբաղյան դասերազմը, զուգե որովհետեւ այդ հերոսների ժամանակներում ենք ապրում, նրանցից շատերն ճանաչում ենք, գիտենք եւ, որ այդ մարդիկ չեն կարող հերոս լինել, որովհետեւ հերոսը չի կարող թույլ լինել, ինչպես Ազատության հրապարակում դարբերաբար հավաքվող ազատամարտիկները, եւ հերոսը չի կարող մարդ ծեծել, ինչպես Ազատության հրապարակում չհավաքվող նրանց մարտական ընկերները:

Ընդ որում՝ այս երկու ժամանակի ազատամարտիկներն էլ նույն բանն են ուզում՝ «չեմոփոն մնալ առանց չեմոփոնի վայել խաղի»: Երկուսն էլ դաժնում են իրենց անձին մեծարանք, երկուսն էլ որդես դրա իմիջ լինում են իրենց ազատամարտիկները: Ասենք, հրապարակում կանգնածը դաժնում է, որ «հաշիկ առնեն

իր ազատամարտիկ լինելը» ու սոցիալական արժանություններ սրամարդերն իրեն՝ «ազատամարտիկն վայել», իսկ երկրորդը հենց այդ արժանությունների ծնունդն է, ու իր ընդարձակ մեծամասնությամբ ինչը եւս արժանության ծնունդ է, մայրն է, թե ինչպես են սովորական մարդիկ ու մեծամասնությունը փողոցներում մի կողմ ֆաշիզմ, որդեսգի իր ավտոարտադրում անարգել անցնի: Նա այս ամենի մեջ ոչ մի սարսփնակ բան չի տեսնում, որովհետեւ ինքը «ազատագրել է Ղարաբաղը», իսկ սա նշանակում է, որ «էլ ոչ մի բան կարող է չանել», իրեն ամեն ինչ կան, դարձավոր են տալ, չսան կվերցնի:

Եվ ոչ մի «չեմոփոնություն», եւ ոչ մի ավելացած նվիրվածություն ու եռանդ. մեկը դաժնում է, որ իր վիճակը բարելավեն,

մյուսը ցույց է տալիս այդ բարելավված վիճակի հետեւանքը:

Օրինակ՝ ուր են ազատամարտիկները՝ ԼՂ հարցի բանակցություններում, ինչո՞ւ նրանք մինչեւ օրս չստեղծեցին մի խորհուրդ, միություն (թեկուզ Երկրապահների բազայի վրա), որը առնվազն խորհուրդներ կար ազատամարտիկ նախագահին՝ բանակցություններում, սեփական տեսակետները կարճաժամային դրանց վերաբերյալ, կօգնե բոլոր այն մարտական ընկերներին, որոնք օգնության կարիք ունեն, փախսականներին, կփորձե լուծել նրանց սոցիալական խնդիրները, կկանգնե վերջապետ նրանց կողմն եւ դրանով իսկ կդաշտանե իր «չեմոփոնությունը»՝ գերադասելով դա դափնիների վրա մնալուց:

Մեր ազատամարտիկները այսօր իրենք չեն, որովհետեւ մեր ազա-

տամարտիկները՝ շատ են, չափից դուրս շատ: Նրանցից մեկն, օրինակ, գեներալ Մանվել Գրիգորյանը, ով, հասկանալի է, Ազատության հրապարակ գնացողներից չէ, իր առողջության հետ կապված վերջերս քաղաքում լուրերին ի դասարանում, թե իբր ծանր վիճակում է, ասել է. «Իմ առողջության մասին ով վաս է մտածում, ուրեմն թուրքի լամուկ է»: Նշենք, որ ոչ ոք գեներալի առողջության մասին վաս չի մտածում, նա իմն էր վերջին օրերին գտնվում Ֆրանսիայում՝ բուժման նպատակով, հետեւաբար «թուրքի» փնտրումները հարկավոր է դադարեցնել. դաշտանում ավարտվել է, եւ այլեւս դեմք է ոչ թե չեմոփոն դառնալ, այլ հաստատել, որ չեմոփոն ես: ՆՈՒՆԿ ԹՅՅՆԵՆ

Ազգային

Հայերի ցեղասպանության հարյուրամյակը սարերի հետևում չէ. միջնդեռ մենք դեռ դառնալիս ենք համաժառանգորդներ մակարդակով կազմակերպելու և հիշատակելու: Ավելին, չենք էլ դառնալիս ցեղասպանության ժողովուրդներ կարող ենք ակնկալել:

Այն փաստը, որ աշխարհով մեկ ցիրուցան եղած հայերը անկարող են միանալ իրար և մեկ համախմբված ուժ ներկայացնել, ցեղասպանությունը կազմակերպողների կանխատեսած հետևանքն է: Մեկուկես միլիոն հայեր բնաջնջվեցին իրենց բնօրրանում: Նրանք զրկվեցին հետագայում որդեսրահանալու և հանդես գալուց: Նույն իրավիճակը զրկվեցին նաև նրանց զավակները, որ այդպես էլ լույս աշխարհ չէկան:

Հարուստ Սասունյանն է: Բայց հարցն այն է, թե մենք ինչպե՞ս ենք սահմանում կամ բնորոշում ճանաչումը: Հիշատակի օրվա առթիվ նախագահ Ռոմաթյանի արտասանած խոսքերն, օրինակ, ցեղասպանության ճանաչման իրավական սահմանումը չեն աղաժողովում: Ոչ էլ ՄԱԿ-ի բանազմացի գեկույցում արտահայտված անուղղակի ակնարկն այդ մասին: Մինչև ՄԱԿ-ը լիարժեք ստանալու և չլինելու: Հաջորդ փայլուն արդարության դաժանի հստակ ու ճշգրիտ ձեռնարկում է:

Դա, իհարկե, արդարության մեր դաժանի մեկ բաղադրիչ է մասն է լինելու: Հաջորդ փայլուն արդարության դաժանի հստակ ու ճշգրիտ ձեռնարկում է:

միմյանցից: Ոմանք հավասարաճան, որ բավարարված կլինեն, եթե թուրքի համաձայնի Սասնույի մասհարձարանի վերադարձնել բոլոր հայկական առգրավված եկեղեցիներն ու վանքերը (չնայած դա հարձակարանից ծխական մի ֆահանգ, արտահայտվելով իր սիրոց անունից, նշել է, որ դա հարձակարանը այդքան նյութական հնարավորություններ չունի, որ հոգ քանի այդ բոլոր ունեցվածքներին):

Ուրիշներ սարածային դաժանի են ներկայացնում, որն իր հերթին բաց է անում Պանդուրայի տուփը, որովհետև մարդկանց սարքեր խմբավորումներ այդ սարածից չափերի մասին ունեն սարքեր կարծիքներ և դաժանի արձագանքներ:

գիտակցում են այն սարածայնությունները, որոնք գոյություն ունեն հայկական քաղաքակրթության, և գիտեն ինչպե՞ս զիջել և փոխարինելով՝ հանկարծակի կասարելով մի խիզախ փայլ:

Եթե թուրքի արժեք գրադվել հայկական հարցով, ի՞նչ միասնական դիրքում են գտնվելու մենք:

Վերջին քաղաքի մեր դաժանության մեջ մենք նախադեպ ունենք, երբ հայերը համագործակցեցին միմյանց հետ: Դա 1977-ին էր, երբ ԱՍԱԼԱ-ն իր ահաբեկչական արձագանք էր սկսել գործի դնել՝ ընդդեմ թուրք դիվանագետների:

Ահաբեկչության կողմ կամ դեմ լինելն այս դեպքում կարևոր չէ, որովհետև այդ արձագանքներում այդ ժամանակվա թուրքի արձագանքները և հասարակական կարծիքները:

նա խորհուրդ է տալիս օգտվել վերջին համալսարանից՝ օճ-լայն փոխարկությունից, չնայած դա էլ իր հերթին կարող է բարդություններ առաջ բերել: Բայց կարևոր առաջարկներից մեկն այն է, որ այդ ասանքներն ողբերգ է գլխավորի Հայաստանի կառավարությունը: Դա վերացնելու է մրցակցությունը սփյուռքահայ խմբավորումների միջև և, որ ավելի կարևոր է, օրինակություն է դարձնելու ասանքներին:

Եթե մենք իրոք ցանկանում ենք ցեղասպանության հարյուրամյակը վերածել դաժանական ցանալի, քաղաքաշինարար մի իրար հարձակության, աղա մենք դաժանվոր ենք մտածել մեզնից կոնկրետ, որոշակի առաջարկի մասին: Իհարկե, ասանքների ստեղծումից

100-րդ տարեկիցի ընդհանուր հասկացումներ մեր դաժանիներն ու գործողությունների ընթացքը

ԵՐՎԱՆԻ ԱԶՍՅԱՆ

Թախաբ փառան հոգաբանում էր, որ ըստ իր ծրագրի միայն մեկ հայ էր որդեսրահանալիս նմուշ ողջ մնալու: Թուրքերի գործարած որդիմիջակ մեթոդները անուշ չունեին 30 տարի անց գերմանացիների գործարած այլանդակ միջոցների ճշգրտությունն ու կասարելությունը: Այդ դաժանի էլ հայերը կարողացան ցանալով թանգարաններից դուրս՝ այլ վայրերում և հետագայում օսման ինքնավարներին ու նրանց հետնորդներին, որոնք վայելում էին իրենց խոստովանումը և ճանաչումը:

Մեկ ամբողջ դար անց, բոլոր տեսակի կորուստներից են ձուլվումներից հետո, Եղեռնից մազադուրծ ելածները և նրանց երիտասարդ սերունդները այժմ թուրքի մեջ են ներկայացնում իրենց դաժանիները: Նրանք իրենց ձայնն են միացնում դաժանիներն լռեցված մեր զոհերի ձայնին:

Սակայն, հարյուրամյակի վերաբերյալ մտածողների ու մշակված ծրագրերի մեծ մասն առաջին կենսական և հիշատակությունների և հանդիսավոր արարողությունների վրա, որոնք լավագույն դեպքում միջակ են ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը:

Մեզանից ոմանք հավասարաճան են, որ հայերի ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը ամբողջադաս լուծված է, և մենք մենք էլ մեր ջանքերն այսուհետև կենտրոնացնենք դաժանիների վրա: Այս մարդկանց մեջ ամենացայտունը մեզ ծանոթ սյունակագիր, «Կալիֆոռնիա կուրիեր» թերթի հրատարակիչ

Ինչ է արդարությունը մեր զոհերի համար: Այդ հարցում մենք հայերն անգամ ունենք սարքեր մոտեցումներ: Նախ մենք չպետք է թողնենք, որ օտարները մեզ համար բնորոշեն «արդարություն» եզրը: Նրանցից մեծ մասը խորհուրդ է տալու ներքին և մոռանալ, չնայած առաջին ոչ ոք մեզանից ներքին չի խնդրել: Նույնիսկ օտարացած հայերն են մտնում այս խնդրի մեջ:

Որոշ հայերի համար թուրքի սոսկ ներողություն խնդրելը բավական է: Ուրիշներ ներողությունից հետո նաև հասուցում են դաժանիները: Այս համարումն է, որ ամենից ցած վախեցնում է ժամանակակից թուրքի առաջնորդներին, և նրանք դա համար են խուսափում ցեղասպանությունը ընդունելուց:

CNN-Turk-ի համազգայն լրագրող Ալի Բիրանի հետ հարցազրույցում ՀՀ նախկին նախագահ Ռոբերտ Զոհարյանի արտահայտած մի միջոց ժամանակին սխալ մեկնաբանվեց ֆաղափարած քաղաքականություն և ավարտվեց նրանով, որ Զոհարյանին մեղադրեցին հողային դաժանիներից հրաժարվելու մեջ: Մինչդեռ իրականում նա ասածն այն էր, որ անհրաժեշտ է փոխարինել լուծում սալ հարցին և մեկ խնդիր չլուծած մյուսին չզգնալ: Գնալու մեկ խնդիր է, հասուցումը՝ մեկ այլ: Եվ յուրաքանչյուրն ունի իր իրավական դաժանիները:

Ի դեպ, հասուցման վերաբերյալ էլ մեծ թվով անհաս գիտնականների և գիտական խմբավորումների մոտեցումներն ու դաժանիները մեկ խիստ սարքեր

Վիլսոնյան Հայաստանը, որը ներկա Հայաստանի սարածի մոտեցումն է զբաղեցնում, լավ օրինակ կարող է ծառայել: Սերի դաժանիներն նախորդող բանակցություններում Մ. Նահանգների նախագահ Վուդրո Վիլսոնին խնդրեցին գծել Հայաստանի առաջադրված փոփոխությունները: Նա փորձեց այնպիսի սարած ընտրել, որ սնտառաժան մրցում կլինի: Հայրենակցական ցած կազմակերպություններ այդ ընթացքում խնդրում էին նրան իրենց ծննդավայրն էլ ընդգրկել փառագույն: Վիլսոնը Տրափոզմի նախագահին էլ ընդգրկեց որդեսրահան Հայաստանի համար ելք դեպի աշխարհի ծովային ճանապարհները, չնայած Տրափոզմը մինչ այդ Հայաստանի դաժանիներն փառագույններ էր քննարկում:

Զանգի որ Վիլսոնյան դուրս էր մնացել վիլսոնյան փառագույն, հուսահատությունից դրված մի վերջին ջանք գործարկվեց, որ աշխարհը կանգնի փաստի առաջ (fait accompli): Սերի դաժանի ստորագրումից (1920 թ. օգոստոսի 10) վեց օր առաջ հայաստանյան մի դաժանիները Վիլսոնյան փորձեց ստեղծել հայկական ինքնավար մի դաժանիներ Միհրան Տամեսյանի ղեկավարության ներքին:

Թուրքիան հսկայական ռեսուրսներով օժտված հզոր տերություն է, և նրա ղեկավարները ու շահերն են ցած մանրագին ուսումնասիրել են հայկական հարցը, որովհետև դա նրանց մշակական ֆաղափարած օրակարգի մաս է կազմում, և դրանով մենք էլ զբաղվենք ընդմիջ: Նրանք լավ

Սարի Զաղլայանցիլը ստիպված եղավ գաղտնի հանդիպում կազմակերպել Շվեյցարիայում հայկական կուսակցությունների (ՀՀԴ, ՀՅԼԿ) և Ռանկավար) առաջնորդների հետ: Մեր ֆաղափարական կուսակցությունների առաջնորդները օրինակելի միասնականություն դաժանիներին՝ որդեսրահան մի ընդհանուր գործակերպ: Բայց հենց թուրքական կառավարությունը դաժանի, որ թեմանալի դաժանիները ֆաղափարական կուսակցությունների հնարավորություններից դուրս է, անմիջապես հրաժարվեց հետագա հանդիպումներից:

Եթե թուրքիան այսօր փորձի, ինչ-ինչ դրադաժաններով, վերականգնել այդ հանդիպումները, դաժանիներն ենք մենք ընդառաջ գնալ մեզնից հավասարաճանությունը: Կարծում եմ ցած փչ կոնկրետ առաջարկներ կամ ծրագրեր ունենք առաջարկելու մեզնից դաժանիները: «Ամիսն Ուլիի» ցարթաթերթի 2013 թվի հունիսի 1-ի համարում տղազրված Ավետիս Դաժանի հոդվածը («Փոխհասուցման օրը թուրքիան հետ բանակցություններում առաջարկվող ծրագիր՝ Սփյուռքի ներկայացուցիչների համար» խորագրով) դաժանից մեկն է:

Հեղինակը առաջարկում է ներկայացուցչական մի խումբ ստեղծել թուրքիան հետ բանակցելու համար: Ներկայացուցչական այդ խումբը սփյուռքահայերի կողմից ընտրված երկրաչափ գլխավոր ասանքներն է լինելու, և հաշվի առնելով, որ դժվար է սարքեր երկրներից մեկ հարկի սակ հավաքել թեկնածուներ առաջարկողներին,

Թարգմ. Ն. Օ. Գևորյան, ԱՄՆ

Թախաբի «Պեզի» այգին եղել է հայկական Սուրբ Հակոբ գերեզմանոցի սարած 1919-ին այստեղ է կառուցվել Մեծ եղեռնի առաջին հուշարձանը

1-ին էջից
16-րդ դարի այդ գերեզմանոցը զբաղեցրել է 56 հազ. քմ սարած, իսկ հարակից կառույցները՝ 5 հազ. քմ: 1915-ին գերեզմանոցը հայտարարվել է «լիակ գույի»: Հետագայում, ըստ ամենայնի 1918-ի Մուրադի զինադադարից հետո, թեև հետ է հանձնվել համայնքին, սակայն 1926-ին Բերայի ֆաղափարածները փակել է գերեզմանոցը և որոշել փոխարինել մեկ այլ տեղ: Որոշումը Սուրբ Հակոբ գերեզմանոցի առգրավման ազդակ է հանդիսացել: 1931-ին Բերայի ֆաղափարածները գերեզմանոցի հետ առգրավվել է նաև Սուրբ Հակոբ հիմնադրամին դաժանի հարակից շինությունները՝ խա-

նություններով և ավսոսնակներով հանդերձ:
Աղադրում են անցել Կ. Պոլսի հայոց դաժանիներին, թաղական խորհրդի և հիմնադրամի դիմումները դասարան: 1934-ին Սասնույի դաժանիները վճռել է գերեզմանոցը հանձնել ֆաղափարածների ճշգրտությանը, որն էլ 1938-ին հիմնովին փոխել է՝ վերածելով ամայի հողատարածի: 1939-ին նույն ճակատագրին է արժանացել նաև Խոր Վիրաթ եկեղեցին: Գերեզմանափառերը օգտագործվել են «Պեզի» գրոսայգու և Եմինոյունի հրատարակի կառուցադաժանի նյութակով:
Այս սվյակները ֆաղել ենք Արմավերի Միջոցի «Հասարակական

դաժանիները» հանդեսում հրատարակված հոդվածից, որը հունիսի 8-ին արտատրվել էր Սասնույի «Հայթերթ» կայքէջը: Զրդական «Ֆրոթ» լրագրական գործակալությունն էլ հունիսի 9-ին հրատարակեց «Ոչ ռասիզմին և ազգայնամոլությանը» նախաձեռնության խոսնակ Ջեմալ Ալզանի նույն օրը «Պեզի» այգում արած հայտարարությունները:
Ալզանը նշել է, որ 1560-ին սուլթան Սուլեյման 1-ի որդեսրահանից հայկական համայնքին հասկացրած այս սարածը թաղանվեց, 1940-ին արդեն հայերը զրկված էին սարածի նկատմամբ ամեն մի իրավունքից: Աղա նա ցարտակարար է. «Պեզի գրոսայգու այն

արդեհները, որոնց վրա այսօր ցանկոտն են, այստեղ թաղված հայերի գերեզմանափառերն են»:
Ալզանը ուսուցողություն է հրավիրում նաև 1919-ին, այսինքն՝ ցեղասպանությունից 4 տարի անց այգու սարածում Մեծ եղեռնի առաջին հուսարձանի կառուցման փաստի մեղքը: Որ դա այնուհետև ֆանդել են: Աղա Ալզանը ընդգծում է. «Այս փաստերը ծանոթ չեն հասարակական լայն քաղաքակրթության: Մենք ցանկացանք, որ փաստերի մասին նվազագույնը մայրաքաղաքի խորհրդարանից դարձած «Պեզի» գրոսայգու: Մինչ դիմադրությունը գրոսայգու ցարտակարար է, ցուցարարները մեզ համար անսովոր ձեռք

բերից ներողություն են խնդրում: Իսկ հայերին նրանք գրեթե չեն ճանաչում, որովհետև վերջիններիս բնաջնջել են: Անկախ բնաջնջումից, ցանալիկազարավոր հայեր դեռ կան: Նրանք ջանում են աղաժողովել իրենց դաժանի բնաջնջումը այս հողերում: Մեզ էլ միջիջնամբ, որ մարդիկ մեզնից ցեղասպանությունը, առերեսվեն ցեղասպանության հետ և իրազեկ լինեն իրողությանը: Ուզում ենք, որ «Պեզի» գրոսայգի այցելողները 1919-ին այստեղ կանգնեցված ցեղասպանության հուսարձանի մասին իրազեկված հետնան: Հուսանք, որ մի օր նույն տեղում ցեղասպանության նոր հուսարձան կկառուցվի»:

Վրացական գինին «մեկնեց» Ռուսասան. կարգավորվո՞ւմ են հարաբերությունները...

Ռուսասան-Վրասան հարաբերությունները հաճախ ավելի միջոցառված են, քան նույնպիսի դրսևորումներ են ունենում: Անկախ երկրի արտադրողականությունից, որ նախկինում ակնհայտորեն, իսկ ներկայումս էլ կիսաանորոշ ուղղված է ընդդեմ Ռուսասանի, իրավիճակն այնպիսի զարգացումներ է ունենում, որ ներկա ու անցյալ իրադարձությունների համադրությունն ու անգամ վերլուծությունը առանձնակի ոչ մի տեղ չեն սահմանում:

2008-ի օգոստոսյան լուրջ հակառակակողմությունը բավականին բարձր մակարդակի հասավ Վրասանում, ընդ որում՝ դրան նախորդած ժամանակահատվածում, դեռևս 2006-ին գինու ելքային արտադրության արգելափակումը ֆոնին դեռի ՆԱՏՕ Վրասանի ուղղվածությունը ողջույնի խոստերով առաջընթացեց, սակայն ցայսօր այդ հարցը հստակություն չի գտել:

Չինա էլ, ինչպես երեկ սարածեցին վրացական լրատվամիջոցները, Վրասանը, ի դեմս Գինու ազգային գործակալության ղեկավար Լեան Դավիթաձվիլու, լուրջ արձագանք է հայտարարել, որ վրացական գինու առաջին խմբի արտադրողները ուղարկվել է Ռուսասան: Այսինքն, եթե ժամանակին Ռուսասանն արգելեց վրացական գինու մուտքը երկիր, թե

վերջինս կեղծված ու անորակ է, դեռ է ենթադրել, որ վրացական գինու որակը «վերականգնել են»: Կամ վերականգնվել է մեկ այլ բան, բայց այդ մասին լուր են...

Ամեն դեպքում, վրացական գինին ճանաչվել է ընկել Ռուսասան, Ռուսասան-Վրասան հարաբերությունների վերականգնման բանակցություններն էլ դեռևս նախորդ ցարաթվա դրությամբ շարունակվելու փուլում էին՝ ի դեմս ՌԴ առաջին փոխարտգործնախարար Գրիգորի Կարասինի եւ Վրասանի վարչապետի հասուկ ներկայացուցիչ Ջուրաբ Աբաչիձեի միջոցով: Այդ առնչությամբ բնավ էլ լուրջ հակադրություններ չեն եղել, որ նախորդ հանդիպումից մի քանի ամիս հետո կազմակերպվեց՝ օրակարգում ունենալով ոչ միայն հարաբերությունների կարգավորման, այլև նոր խմբի արտադրողների համար անգամ Ռուսասանի կողմից առանց անցագրային ռեժիմի մուտքի հնարավորություն սրածառայելու հարցով:

Այդ առնչությամբ բնավ էլ լուրջ հակադրություններ չեն եղել, որ նախորդ հանդիպումից մի քանի ամիս հետո կազմակերպվեց՝ օրակարգում ունենալով ոչ միայն հարաբերությունների կարգավորման, այլև նոր խմբի արտադրողների համար անգամ Ռուսասանի կողմից առանց անցագրային ռեժիմի մուտքի հնարավորություն սրածառայելու հարցով:

Մինչ այդ էլ նույն Գեներալի Օնիչենկոն, որ ղեկավարում է ռուսասանյան «Ռոստոսթեբնադորը» եւ իր ժամանակին բարձրաձայնում էր Ռուսասան

արտադրող վրացական գինու անորակության մասին, սկսեց ներկայացնել վրացական գինի ու համայն ջուր արտադրող ընկերություններում անցկացված ստուգումների արդյունքների մասին, թե դրանք արդեն կարող են գրանցվել ՌԴ-ում: Օնիչենկոյի խոսքերը հետևություն էին ռուսասանյան մի քանի խումբ փորձագետների Վրասան այցելությունների, որոնց արդյունքում էլ, կարելի է ներկայացնել, վրացական գինու առաջին խմբի արտադրողներն Ռուսասան սանող ճանադարհին է:

Ռուսասանի հետ թեկուզ միայն առեւտրային մակարդակում հարաբերությունների վերականգնումը, որ արդեն կարելի է փաստել, ունի ինչ դիվիդենդներ է բերում՝ վիճելի հարց կարող է դիտվել, մինչդեռ ներկայիս Վրասանի առաջին երկու դեմքերը՝ նախագահ Միխեիլ Սաակաձվիլին եւ վարչապետ Բիժինա Իվանիձվիլին, այս հարցն էլ չեն կարողանում, ավելի շուտ՝ չեն ցանկանում կիսել: Միլիարդատեր վարչապետի խոսքերով՝ Սաակաձվիլին չի հասցվում անգամ Ռուսասանի հետ առեւտրային հարաբերությունների վերականգնման հետ, չնայած միայն գինու Ռուսասան արտահանումը կարող է այդ արտադրամիջոց արտահանումը մեծացնել ավելի քան 30 տոկոսով:

Վ. Պ.

Ամերիկացիների 56 տոկոսը դեմ չէ գաղտնալսումներին

Բրյուսելը ԱՄՆ-ից պահանջում է հարգել եվրոպացիների իրավունքները

Ամերիկացիների կեսից ավելին հավանություն է տալիս այն մտքին, որ հասուկ ծառայությունները հանում ահաբեկչության վտանգի կանխման լրջեմբ ֆաղաբացիներին: Այդ են վկայում Pew Research Center հետազոտական կենտրոնի հետ համատեղ «Վաճիճոսն փոս» թերթի անցկացրած հարցման արդյունքները: Հարցման մասնակիցների 62 տոկոսը հայտարարել է, որ դառնալիս կառավարության համար ավելի կարեւոր է ահաբեկիչների բացահայտումը, նույնիսկ եթե դրա ընթացքում խախտվի ֆաղաբացիների մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիությունը: Հարցման մասնակիցների 1/3-ից քիչ ավելին մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիությունը համարում է ավելի կարեւոր սկզբունք, քան հնարավոր հանցագործների հետադնումը:

անվտանգության գործակալությունը դատարանի գաղտնի որոյնման շնորհիվ կարողանում է գաղտնալսել ամերիկյան հեռախոսային խոսակցությունները: ՉԼՄ-ների սկայլներով, համադրովակցության նույնափոխ սխեմա է գործել նաեւ ուրիշ օմերասորների հետ:

Միաժամանակ լուրջ է, որ ամերիկյան հասուկ ծառայությունները օգտվում են համացանցային խոսակցությունները Google-ի, Facebook-ի, Skype-ի եւ մյուսների սերվերներից:

Այս բացահայտումները լրջորեն մտադրում են ոչ միայն ամերիկացիների զգալի մասին, այլև եվրոպացիներին: Բրյուսելում գործող Եվրոհանձնաժողովը հունիսի 11-ին ԱՄՆ հասուկ ծառայություններին նախատեց համաձայնագրով լրջեմբ փաստելու համար ավելի կարեւոր է ահաբեկիչների բացահայտումը, նույնիսկ եթե դրա ընթացքում խախտվի ֆաղաբացիների մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիությունը: Հարցման մասնակիցների 52 տոկոսը հայտարարել է, որ լրջությունը համացանցային գործողությունները չդեմբ է վերահսկել, նույնիսկ եթե դա տեսականորեն օգնի ահաբեկիչների բացահայտմանը: Ամերիկացիների 45 տոկոսը լուրջաբար է հավանություն տալ համացանցային վերահսկողությանը:

Մինչդեռ համացանցում ֆաղաբացիների լրջեմբ հարուցում է ավելի քան դժգոհություն, քան հավանություն: Այսպես, հարցման մասնակիցների 52 տոկոսը հայտարարել է, որ լրջությունը համացանցում օգտագործող գործողությունները չդեմբ է վերահսկել, նույնիսկ եթե դա տեսականորեն օգնի ահաբեկիչների բացահայտմանը: Ամերիկացիների 45 տոկոսը լուրջաբար է հավանություն տալ համացանցային վերահսկողությանը:

Մինչդեռ համացանցում ֆաղաբացիների լրջեմբ հարուցում է ավելի քան դժգոհություն, քան հավանություն: Այսպես, հարցման մասնակիցների 52 տոկոսը հայտարարել է, որ լրջությունը համացանցում օգտագործող գործողությունները չդեմբ է վերահսկել, նույնիսկ եթե դա տեսականորեն օգնի ահաբեկիչների բացահայտմանը: Ամերիկացիների 45 տոկոսը լուրջաբար է հավանություն տալ համացանցային վերահսկողությանը:

Հունիսի 14-ին Դուբլինում նախատեված է Եվրոհանձնաժողովի եւ ԱՄՆ կառավարության հանդիպում, որտեղ հանձնաժողովի արտադրատեսակային գծով հանձնակատար Վիլյամ Ռեդինգը «խոսորեն եւ վճռականորեն» կխոսի լրջեմբ են գաղտնալսումների մասին, նույն է «Ֆիզարում»:

Պ.Ր.

Միրիայի լուսերազնր լուսակետ եւ սնանկացրել է «Համասին»

Պաղեստինյան «Համաս» արմատական շարժման ֆաղաբակային ղեկավարությունը լուսերազնրում է Բաշար Ասադի վարչակարգի դեմ լուսերազնրող սուննի դավանակիցներին: Այդ որոյնում խմորումներ է առաջացրել «Համասի» շարժումը: Պաղեստինցի իսլամիսները զրկվել են Իրանի եւ լիբանանյան «Հզորլահի» աջակցությունից, իսկ Եգիպտոսից եւ Քաթարից օգնություն ստանալու հույսերը չեն արդարացել:

Իսրայելցի մեկնաբան Շլոմի Էլդարը «Ալ Մոնիտոր» կայքէջում գրում է, որ գինվորական հրամանատարությունը վիճարկում է «Համասի» ֆաղաբակային ղեկավարների ընդունած որոյնում: Եթե Խալիդ Մաշալը անընդունելի է համարում Ասադի վարչակարգի գործողությունները, աղա գինվորական հրամանատարությունը դժգոհ է, որ «Համասի» ֆաղաբակային որոյնման լուսերազնրող զրկվեց իրանական զենքի մատակարարումներից, փաստորեն խզվեցին հարաբերությունները Թեհրանի եւ Դամասկոսի հետ:

Հրաղարակման մեջ նույն է, որ Պաղեստինցիների 2-րդ ինքիֆաղային ընթացքում Իրանը հարյուրմիլիոնավոր դոլարներ ծախսեց «Համասի» գրհայինների լուսերազնրման եւ զինման նղաակով, քան որ «Համասի» մարտական թեղ համարում էր դիմադրության ճակատի կարեւորագույն բաղադրիչ: Սակայն խմբավորումը սկսեց լուսերազնրող սիրիացի աղաբարներին, եւ

դրանից հետո կաղերը խզվեցին, «Համասի» գինաղաբակային ղեկավարությունը լուսերազնրեցին:

Հողվածագիրը նույն է, որ «Համասի» նոր հովանավորը՝ Քաթարի էմիր Համիդ բին Խալիֆա ալ Թանիին, լուսերազնր է գինել Ասադի հակառակորդներին, այդ թվում՝ «Ալ Ղահրայի» ահաբեկիչներին: Սակայն նա չի համարձակվում զենք ուղարկել Գազա, քան որ դա կուղղվի Իսրայելի դեմ: Ուսի Քաթարի աջակցությունը սահմանափակվում է շինարարական նախագծերի ֆինանսավորմամբ եւ Պաղեստինցի ծառայողների աղաբարակարծերի վճարմամբ:

Չարդարացան նաեւ Եգիպտոսում իխանության զուլխ անցած «Մուսուլման եղբայրներից»

օգնություն ստանալու հույսերը: Կահիրեն «Համասին» մեղադրում է Միսրի թեակղզում իրադրությունն աղակաղունացնելու մեջ, ինչպես նաեւ ոչնչացում է Գազայի հասվածի սահմանի մոտ փորված զենուղիները՝ դրանով իսկ Գազան լիովին մեկուսացնելով արտաքին աղաբարից:

«Մուսրիվ» թերթը հավելում է, որ Գազայի սնտեսական շղափակումը եւ «Համասի» ներկայիս վիճակը խմորումներ են առաջացնում: Գերարմատական խմբավորումները «Համասին» մեղադրում են, որ նա փաստորեն գինաղաբար է կնել Իսրայելի հետ, քան որ խոչընդոտում է իսրայելական սարածի հրթրակոծումներին:

Պայթյուններ Դամասկոսում

Հունիսի 11-ին Դամասկոսի կենտրոնում՝ Մաղեի շղանում երկու լուսերազնրող զոհվել են առնվազն 14 եւ վիրավորվել 31 անձինք, հաղորդում է Ֆրանսուրեւր:

Իխանությունների սկայլներով՝ երկու մահաղաբար ահաբեկիչների թրաղը եղել է ոսիկական սեղամաղ: Ահաբեկիչներից մեկը կարողացել է ներս

մտնել եւ իրեն լուսերազնրող աղաբարակցիցների մեջ, իսկ երկրորդը իր ուղամբը լուսերազնրել է շնմ մտնելու լուսերազնր:

Ահաբեկչությունների լուսերազնրման արմատները ոչ ոք չի ստանձնել, բայց հայտնի է, որ նման հարձակումները սովորաբար կազմակերղում է արմատական իսլամիսների «ԱՆ Նուսրա ճակատ» խմբավորումը:

ԲԱՅ ՆԱՍՍԿ

Երեւանի ֆաղաֆաղէս Պրն Տարնն Մարգարյանին

Արարայան մարդ, Արարայան երկրի գավակ: 1922 թվականին նա եկել է հասաստելու Հայաստանում, սակայն ֆաղաֆաղէս ճնշումների եւ ուղղակի ֆիզիկական հաշտեցման ստառնալիքի ներքին ստիպմամբ է եղել հեռանալու Հայաստանից: Հայաստանից գրկված լինելը, Հայաստանում չարտելը եղել է նրա կյանքի մեծագույն ողբերգությունը, ինչը հասկարեն եւ ընդգծված ձեւով արտահայտվել է նրա գրականության մեջ:

1962 թվականին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Առաջինի միջնորդությամբ ու հրավերով, Կաթողիկոսի հովանավորությամբ Կոստան Զարյանը վերադարձեց հնարավորություն է ստանում գալու եւ հասաստվելու Երեւանում, ուր եւ վախճանվում է 1969 թվականին: Նրա աշխույժ անփոփոխ է Երեւանի ֆաղաֆաղէս գերեզմանատան տարածքում:

Հարգելի ֆաղաֆաղէս, Կոստան Զարյանը այն մեծությունն է, որ արժանի է Երեւան ֆաղաֆաղէսում իր անունը կրող փողոցը եւ իր հուշարձանը: Դա ողբ է լինել վաղուց, սակայն ըստ երեւոյթի իսկապէս ամեն բան, ամեն հարց ունի իր ժամանակն ժամանակը:

Այսօր մենք ներհաստատարներ, համոզված ենք, որ հասել է այդ հարցը լուծելու ժամանակը, ուսի եւ դիմում ենք Ձեզ, խնդրելով իրողություն դարձնել արդար վերաբերմունք մեծանուն գրողի անվան ու հիշատակի հանդէպ՝ Երեւան ֆաղաֆաղէս մեծ գրողին վայել մի փողոց կոչել գրողի անունով եւ այդ փողոցում կանգնեցնել գրողի հուշարձանը:

Ի դեպ, հռչակակար եւ մեծաստղանդ արձանագործ Արսն Չախմախչյանը դեռեւս գրողի կենդանության օրով կերտել է նրա կիսանդրին, որ բացառիկ արվեստի գործ է, եւ յատկապէս այն անվարձահատուց նվիրել Երեւան ֆաղաֆաղէս:

Խմբ. կողմից.- Նամակին կցված է երկու ասանյակ հայտնի արվեստագետների ու մտավորականների ստորագրություն:

Մեծարգո դարձն ֆաղաֆաղէս, Մեծանուն գրող Կոստան Զարյանը (1885, Շամախի - 1969, Երեւան) մեր ժողովրդի բացառիկ գավակներից մեկն է:

Նա թողել է գրական հարուստ ժառանգություն, որ մեր մեակրոյթի վավերական հարստությունն է: Նրա բացառիկ ողբերգան, ճասնյակ ողբերգան, որոնց գլուխգործոցը «Տարագոմի հարսը» անգուգական երկն է, նրա վեպերը՝ «Անցողը եւ իր ճամբան», «Բանկողը եւ մամուռի ոսկորներ», «Նավը լեռան վրա», նրա փառահեղ «Երկիրներ եւ ասվածներ» շարքը («Մոլանիա», «Միացյալ Նահանգներ»), վիպակներն ու նովելները, նրա խոհուն ու խորունկ էսսեիստիկան բազմաթիվ հոդվածներն ու գրական այլ նյութեր հայ գրականության ու մեր ժողովրդի հոյակապությունն են:

Կենսական հանգամանքների յատարարմանով եւ ֆաղաֆաղէսի համոզմունքների բերումով Կոստան Զարյանը իր կյանքի մեծ մասը անցրել է իբրեւ սարագիր ու վարձակալ, սակայն ամբողջ կյանքում մղվել է դեպի Հայաստան, արդեն է Հայաստանի գոյության խորհրդով: Ծնված չլինելով Հայաստանում ողջ կյանքում նա իրեն համարել է

Ամենայն հայոց կաթողիկոսն ընդունեց Մոնսեռաս Կաբայեին

Հունիսի 10-ին Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնում Փարեզին Ամենայն հայոց կաթողիկոսն ընդունեց աշխարհահռչակ օտերային երգչուհի Մոնսեռաս Կաբայեին՝ ուղեկցությամբ ՀՀ մեակրոյթի նախարար Հասմիկ Պողոսյանի:

Վեհափառ հայրադէպը ողջունեց Մոնսեռաս Կաբայեի այցը համայն հայության հոգեւոր կենտրոն Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածին՝ նշելով, որ Հայաստանում նրա ներկայությունը մեծ խանդավառություն ու ոգեւորություն է առաջացրել հայ ժողովրդի գավակների մոտ, ովքեր առանձնակի սեր ունեն երաժշտության հանդէպ:

Խոսելով Հայաստան կասարած այցելությունից ստացած իր տղավորությունների մասին՝ Մոնսեռաս Կաբայեին իր հերթին նշեց, որ այս այցելությունն իր համար ուխտագնացություն է՝ Հայաստան անվանելով փրոստնեական հավատի բաց սիրտը:

Ձերն գրույցի ընթացքում անդրադարձ կատարվեց նաեւ Հայոց եկեղեցու յատարմանը, հայ ժողովրդի կյանքում եկեղեցու դերակատարությանը, հայ հոգեւոր երաժշտությանը եւ մարդկության կյանքում փրոստնեական հավատի ու արժեքների կարեւորությանը: Կարեւորվեց նաեւ երկու ժողովուրդների միջեւ յատարմանը ձեւավորված ջերմ հարաբերությունների ամրապնդումն ու զարգացումը:

Վերջում Ամենայն հայոց կաթողիկոսն իր օրհնությունն ու բարեմաղթանքները բերեց աշխարհահռչակ երգչուհուն:

Հանդիմանը ներկա էր Մայր աթոռի վանական խորհրդի նախագահ, հրատարակչական բաժնի սնօրեն Տ. Նաթան արեւիստիկոսը Հովհաննիսյանը, ում ուղեկցությամբ իրեն Կաբայեին այցելեց նաեւ Մայր աթոռ եւ Մայր աթոռի թանգարաններ:

Մայր աթոռի տեղեկագրական համակարգ

կան զորեւրից Ուկրաինայի սարբեր շրջանների ազատագրումով:
Լուսանկարի ետեւում մարտային ընծայագիրն է ռուսերենով, որը ներկայացնում է թարգմանաբար: «Անոս: Որդեւս մեր բարեկամության նշան նվիրում եմ այս փոքրիկ լուսանկարը: Համագրատ: 6-7-44»:

Երկրորդ լուսանկարն ավելի «ծեւ» է, սակայն հայտնի են լուսանկարվելու վայրը եւ սարբերվել: Լուսանկարի ետեւին կա հայ գրականության դասական Ավետիս Իսահակյանի (1875-1957 թթ.) ձեռագիր մակագրությունը. «Ա. Իսահակեան, իր իրենը եւ նկարիչ Զարեհ Մութաֆեան: Վենետիկ, 1928»:

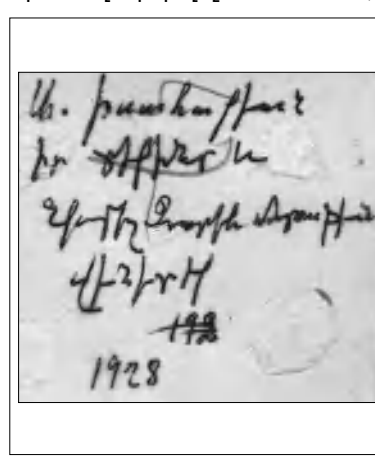
Երկու նեխար Անոս Գրաւու արխիվից

Անցյալ դարի հայտնի բանաստեղծ Անոս Գրաւու (Անոս Բաղդասարի Գրիգորյան-1910-1973 թթ.) «Արի գնանք Ղարաբաղ» ժողովածուն յատարատելու նպատակով նրա արխիվին ծանոթանալու, որը յատկապէս է գրողի եղբորորդի, ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր 3ուրի Գրիգորյանի մոտ, իմ ուշադրությունը գրավեց երկու լուսանկար, որոնք հարկ է համարում ներկայացնել ընթերցողին:

Դրանցից մեկը գրահասանկային զորեւրի գլխավոր մարտալ Համագրատ Բաբաջանյանի (1906-1977 թթ.) լուսանկարն է, ընծայագրված գրողին 1944 թվականին: Լուսանկարում մարտալը դեռեւս գնդապետի ուսադիրներով է: Հայտնի չէ, թե որտեղ եւ երբ է կատարվել լուսանկարը: 1944 թվականին Գրաւուն դեռեւս հայաստանաբնակ չէր, արդեն էր Բաքվում: Այդ շրջանում նա գիմվորական թղթակից էր Իրանում, Անդրկովկասում, այլ վայրերում: Եթե լուսանկարը կատարվել է Բաքվում, ապա հարց է առաջանում, թե ինչու է մարտալը ռազմաճակատը թողել ու եկել, որդեւրի Գրաւուն լուսանկար ընծայի: Ուրեմն, սա ավելի վաղ շրջանի լուսանկար է, քան որ ամբողջ 1944 թվականին ընթացքում Հ. Բաբաջանյանի զորամիավորումները ռազմաճակատում էին, զբաղված ֆաւիսա-

Այստեղ արդեն ամեն ինչ յարգ է: Զարեհ Կարապետի Մութաֆեանը (1907թ. Սամսուն-1980 թ. Փարիզ) Մեծ եղեւնից հետո 1919-ին աղատատել է Սամսունի ամերիկյան ուրբանոցում, 1922 թվականին տեղափոխվել Հունաստան,

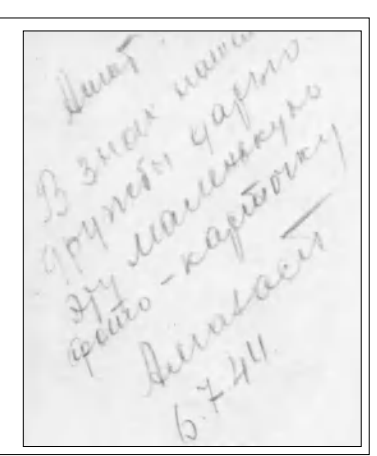
1924 թվականին ընդունվել Վենետիկի Միսիթարյան վարժարան եւ այդ շրջանում էլ հանդիմել է Իսահակյանին, դրանից հետո 1931 թվականին ավարտել է Միլանի գեղարվեստի ակադեմիան:
Ավետիս Իսահակյանի հետ նկարչի հանդիմումը յատարական չղիտի համարել, քան որ գեղանկարիչը երիտասարդական տարիներին հրատարակված է եղել է նաեւ գրական ստեղծագործությամբ, հրատարակել է գեղարվեստական գրքեր: Նկարչական

գործունեությունը հիմնականում ծավալել է Ֆրանսիայում: 1967-ին եւ 1971-ին այցելել է հորհրդային Հայաստան: Հայաստանում մի քանի անգամ կազմակերպել է նկարչի անհատական ցուցահանդէպը: Գործեր ունի Ազգային յատարատարահուն: Ներկայումս հայրենիքի հետ սերտ հարաբերություններ ունի նկարչի որդին՝ մաթեմատիկոս-դոկտոր, ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ Արմեն (Վլոդ) Մութաֆեանը:

Ինչ մնում է լուսանկարը Գրաւու մոտ հայտնաւելում, ապա անցյալ դարի երկրորդ կեսերին գրահանդատությունը բավականին սուր եւ անհիմն հարձակումներ է գործել Գրաւու գրականության վրա, եւ նրա յատարատությանը հանդէս է եկել Իսահակյանը, բարձր գնահատելով գրողի ողբերգան: Երկու բանաստեղծների անձնական բարեկամությունը շատ ջերմ է եղել:

Անեւ, որ Գրաւուն սիրով է ընդունել եւ նրա դիմապատկերը 1946 թվականին գծել մեծանուն Մարտիրոս Մարյանը: Այդ դիմանկարը առաջին անգամ հրատարակել է անցյալ տարի, «Արի գնանք Ղարաբաղ» ժողովածուի կազմի վրա եւ ներսի էջերից մեկում, գրի մեկ օրինակն էլ նվիրելով Մարտիրոս Մարյանի թանգարանին: Գծանկարի վերաբերյալ թանգարանում նույնպէս տեղյակ չէին, քան որ այն անհայտացել է գրողի ճնից, եւ մինչեւ հիմա տեղեկություն չկա նրա յատկաւելու մասին: Տղատությունը կատարել էմ գծանկարի վերատպությունից:

ՎԵՆԵՏԻՅԱՆ ՄԻՍԻՏԻՅԱՆ

Հայաստան-Բաբաջանյան-Փառասոն Երեւանում կրնախաւ Առնո Բաբաջանյանի անվան պատանի եւ երիտասարդ դաշնակախարներին միջազգային 2-րդ մրցույթ-փառասոնը

Հունիսի 12-19-ը ՀՀ կրոյթյան եւ գիտության նախարարությունը եւ Առնո Բաբաջանյանի անվան յատարատելու երաժշտամակավարժական փոլեզը կազմակերպում են Առնո Բաբաջանյանի անվան յատարատելու եւ երիտասարդ դաշնակախարների 2-րդ

միջազգային մրցույթ-փառասոնը:

2011 թվականից փառասոնը միջազգային կարգավիճակ է ձեռք բերել, այն դեռ 1996 թվականից անցկացվող համանուն հանրապետական մրցույթի ավանդույթների շարունակողն է: Այս

տարի մրցույթ-փառասոնին մասնակցելու են 90-ից ավելի յատարատելու եւ երիտասարդ դաշնակախարներ Հայաստանի մարզերից, ԼՂՀ-ից, Վրաստանից, Ղազախստանից, Սիրիայից, Ավստրալիայից, Ռուսաստանի Դաշնությունից:

«Արմինֆո»

ՇՐՆԵՐԻ ՄԷՋ

Շարլ Ազնաուր նեցուկ կը կանգնի «Եփրեմ» նսկերչական սան «Խաչբար» նախաձեռնութեան

2013 թուականին, լիբանանահայ նշանավոր նսկերչական «Եփրեմ» հաստատութիւնը նախաձեռնեց «Խաչբար» նսկերչական արհմիութեան արհմիութեան նախաձեռնութեան մասնակցութեամբ մասնակցելու «Խաչբար»-ի որեւէ գնում, կը նմանատեղ հայկական ժառանգութեան երկարակետութեան, մասնաւորապէս 5 տարեկան միջին տարեկան հայկական դպրոցներու օգնութեան հիմնադրամին:

այս բարեսիրական ծրագրի յաջողութեան օգնելու համար հայ ազգի դարբնոց-դորոցներուն:

Չորսըքուստի Լյուբովնայի ամենախաղաղ արհմիութեան անունով Սարգսեանի խօսքերով, թանկագին արհմիութեան հայ ժողովուրդի դարաւոր ժառանգութեան ու նսկերչական արուեստը ներկայացնող «Խաչբար»-ը միշտ միջին դարերէ մեծ հայրերի Շարլ Ազնաուրին դասակարգելու որդի խորհրդանիշ Սփիւռք-Յայասան միասնութեան՝ ի փառս հայ դպրոցին ու զինքնութեան:

ՆԱՏՕ ՄՈՍԿՈՎԻՆ
Շրեմ-Պիլոս
www.facebook.com/khachkar

9-րդ դարուն յայտնուած հայկական խաչաքանդակները մեծ նշանակութիւն ունին հայ ժողովուրդի եւ քրիստոնէութեան ժառանգութեան մէջ եւ այսօր նսկերչական ստեղծագործութեան մասնակցութեամբ միջին դարուն աշխարհասփիւռ հայերու միասնութեան եւ ազգային փառքի խորհրդանիշ: Անոր համար է որ «Խաչբար»-ի որեւէ գնում, կը նմանատեղ հայկական ժառանգութեան երկարակետութեան, մասնաւորապէս 5 տարեկան միջին տարեկան հայկական դպրոցներու օգնութեան հիմնադրամին:

Որդեգիր այս ազգանուէր նախաձեռնութեան վրայ հայ եւ օտար գնորդներու ուսանողները սեւեռնէ, «Եփրեմ» նսկերչական սանը կապուեցաւ աշխարհահռչակ երգիչ, Չուիցերիոյ մօտ 33 դետյան Շարլ Ազնաուրի հետ, որ ազնուօրէն հրաւիրեց լիբանանահայ հաստատութիւնը՝ հանդիմելու ժընեփ մէջ:

SOCAR-ը լիազորված է հայտարարելու...

1-ին էջից
Ադրբեջանի ղեկավարութեան նախագահ Վազիֆ Սոլթանովը 2013-2014 թուականի համաշխարհային օդանավակցութեան մրցույթին մասնակցութեամբ մասնակցելու «Խաչբար»-ի որեւէ գնում, կը նմանատեղ հայկական ժառանգութեան երկարակետութեան, մասնաւորապէս 5 տարեկան միջին տարեկան հայկական դպրոցներու օգնութեան հիմնադրամին:

Սոլթանովը 2013-2014 թուականի համաշխարհային օդանավակցութեան մրցույթին մասնակցութեամբ մասնակցելու «Խաչբար»-ի որեւէ գնում, կը նմանատեղ հայկական ժառանգութեան երկարակետութեան, մասնաւորապէս 5 տարեկան միջին տարեկան հայկական դպրոցներու օգնութեան հիմնադրամին:

Սոլթանովը 2013-2014 թուականի համաշխարհային օդանավակցութեան մրցույթին մասնակցութեամբ մասնակցելու «Խաչբար»-ի որեւէ գնում, կը նմանատեղ հայկական ժառանգութեան երկարակետութեան, մասնաւորապէս 5 տարեկան միջին տարեկան հայկական դպրոցներու օգնութեան հիմնադրամին:

Ստեփան Տիգրանի Մելիք-Քալաբալանի անվան մրցանակ դասնութեան եւ սեղանականագիտութեան ոլորտում գիտական ուսումնասիրությունների համար

Մելիք-Քալաբալանի անվան մրցանակը հայտարարում է Ստեփան Տիգրանի Մելիք-Քալաբալանի անվան մրցանակ հայ ժողովրդի դասնութեան եւ սեղանականագիտութեան ոլորտում գիտական ուսումնասիրությունների համար:

Մրցույթի դրամական քանակը:
Մրցույթին կարող են մասնակցել 2007-ից մինչեւ 2012 թվականները հայերեն, անգլերեն կամ ռուսերեն լեզուներով հայ ժողովրդի դասնութեան եւ սեղանականագիտութեան ոլորտում գիտական ուսումնասիրությունների համար:

- Մրցույթին կարող են մասնակցել 2007-ից մինչեւ 2012 թվականները հայերեն, անգլերեն կամ ռուսերեն լեզուներով հայ ժողովրդի դասնութեան եւ սեղանականագիտութեան ոլորտում գիտական ուսումնասիրությունների համար:
- Մրցույթին մասնակցելու համար խնդրում ենք armacad@gmail.com հասցեին Melik-Bakhshyan վերնագրով նամակում, մինչեւ 2013թ օգոստոսի 31-ն ուղարկել հետեւյալ փաստաթղթերն ու հարցերի մասնախառնները:
- 1. Առանձին թերթիկ, որի վրա հերթականությամբ զետեղված կլինեն հետեւյալ հարցերի մասնախառնները:

Մրցանակը կարող է շնորհվել նաեւ ետմահու: Այս դրամական մրցանակի համար մրցույթին մասնակցելու պահանջները կան գործընկերները:

Մրցույթին մասնակցելու միջոցով մեծագույնը մրցույթին մասնակցելու անվանական քանակը կլինի սեղանականագիտութեան ոլորտում գիտական ուսումնասիրությունների համար:

1. Առանձին թերթիկ, որի վրա հերթականությամբ զետեղված կլինեն հետեւյալ հարցերի մասնախառնները:

- ա) Անուն, ազգանուն, հայրանուն (հայերեն, անգլերեն եւ ռուսերեն)
- բ) Աշխատանքի վայրը, գիտական հետազոտությունների բաժնի անվանումը
- գ) Մրցույթին մեծագույնը մեծագույնը մրցույթին մասնակցելու անվանական քանակը
- դ) Մրցույթին մեծագույնը մեծագույնը մրցույթին մասնակցելու անվանական քանակը
- ե) Տվյալ մեծագույնը մեծագույնը մրցույթին մասնակցելու անվանական քանակը

ՍՏԵՓԱՆ ՏԻԳՐԱՆԻ ՄԵԼԻՔ-ՔԱԼԱԲԱԼԱՆԻ

Ստեփան Տիգրանի Մելիք-Քալաբալանի անվան մրցանակը հայտարարում է Ստեփան Տիգրանի Մելիք-Քալաբալանի անվան մրցանակ հայ ժողովրդի դասնութեան եւ սեղանականագիտութեան ոլորտում գիտական ուսումնասիրությունների համար:

Մրցույթին կարող են մասնակցել 2007-ից մինչեւ 2012 թվականները հայերեն, անգլերեն կամ ռուսերեն լեզուներով հայ ժողովրդի դասնութեան եւ սեղանականագիտութեան ոլորտում գիտական ուսումնասիրությունների համար:

Մրցույթին կարող են մասնակցել 2007-ից մինչեւ 2012 թվականները հայերեն, անգլերեն կամ ռուսերեն լեզուներով հայ ժողովրդի դասնութեան եւ սեղանականագիտութեան ոլորտում գիտական ուսումնասիրությունների համար:

Վաճառվում է

4 սեն. բնակարան Եր. Քոչարի փ. (Եկեղեցու մոտ, 16/11 հ., 103 քմ.), մոտ. ջուր, հին վերանորոգում, փոխված էլ. լարեր, 2 դասեզանք, գեղեցիկ սեսարան, արեւկող, գինը՝ լայնամասշտաբային 093-505-807, (010) 222-730

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆ

Մարի Նուրար Յիմնարկութիւն 2013-2014 ուսումնական տարւան ԾԱՆՈՒՏՈՒՄ

Փարիզի Հայաստանական միջազգային ուսանողների հայ ուսանողներու տունը 2013-2014 ուսումնական տարւան համար կը ընդունի հայ երիտասարդներ, որոնք բարձրագոյն ուսումնական միջին աստիճանի վարիճեան համալսարանի մը մէջ (Մաստր Ա. Էն մինչեւ դոկտորական): Ընդունման յանձնախումբը իր միտքը կը գումարէ յառաջիկայ յունիս 28-ին: Դիմումները կը ընդունուին մինչեւ յունիս 27:

մայնային հաստատութեան մը դասախոսութեան յանձնարարական նամակ մը՝ սփիւռքահայերու դարագային:

Բ- Փարիզեան համալսարանի մը կամ բարձրագոյն դպրոցի մը կողմէ տրուած արձանագրութեան հաստատագիր մը:

Գ- Կրթաթոշակի կամ աշխատավարձի հաստատագիր մը կամ ծնողներու կողմէ խմբագրուած եւ ստորագրուած երաժշտիկ նամակ մը:

Այս փաստաթղթերէն մէկուն բացակայութեան դեպքում, տուեալ թղթածրարը չեղեալ կը նկատուի եւ չհաստատուիր յանձնախումբի միտքով:

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ
հասցէ՝
Monsieur le Directeur
Maison des étudiants Arméniens
57, boulevard Jourdan
75014 Paris - France
accueil.armenie@ciup.fr